

ACTA MUSEALIA

Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně
a Muzea regionu Valašsko, Vsetín

XIV

2016/1–2

Nad účty kaple Panny Marie ve Valašských Kloboukách z let 1842–1878

*/ On the Accounts of the Chapel of Virgin Mary in Valašské Klobouky
between 1842 and 1878*

Petr Odehnal

Abstract:

The Chapel of Virgin Mary, which can be found near the road from Valašské Klobouky to Brumov, was built between 1842 and 1843. Surviving receipts and accounts from between 1842 and 1878 present a valuable view on the building of the chapel, its running costs and economics. The accounts enabled the researchers to see not only what the building costs of the chapel were and where the finance came from but also how the chapel functioned in the span of nearly four decades. Economically, the chapel was basically a self-contained unit. The income came mostly from alms, which covered not only the necessary regular outgoings but also the costs of inventory additions as well as its repairs, including, for instance, a new roof.

Keywords:

19th century, small sacral objects, chapel, Valašské Klobouky

1. června 1843 byla sepsána „Recognitionsurkunde“, která vymezuje práva a povinnosti města Klobouky vůči přestavěné, respektive nově postavené kapli.¹ Čteme, že tato stála „seit undenklichen Zeiten“ u silnice z Klobouk k Brumovu na obecním poli zvaném „Klobucká“, „gegenwärtig aber an den neuen Strassen zu geuntherhalb der Gemeindjägers-Wohnung über baute Kappelle zu Ehren der heiligsten und unbefleckten Mutter Gottes Maria confirmirt“. (Starší kaple byla nicméně původně zasvěcena svaté Heleně.) Patronát má – s následujícím vymezením – kloboucká obec.

V prvním článku listiny stojí, že se obec zavazuje kapli udržovat („wie es die frühere Übung war“), opravy ale mají být financovány z příspěvků dobrodinců, nikoli z obecních peněz nebo milodarů (almužen) z kaple, a to kromě zastřešení a celkové obnovy. Článek druhý v úvodu zmiňuje neznámé zakladatele kaple („unbekannten Stiffters“), kteří měli na mysli povznesení římskokatolické církve a zbožnosti a také potřebu almužen pro místní chudé. Péče o kapli a nakládání s vhozenými milodary mají být svěřeny spolehlivému člověku vybranému a potvrzenému obcí. Třetí článek nejprve konstatuje, že opatrovníka kaple jmenuje obec – ovšem se souhlasem místního duchovního. Tento opatrovník má sledovat stav budovy, přičemž každé zhoršení má ohlásit obecním představeným. Dále je povinen ve stanovených dnech zapálit lampu před sochou Matky Boží. Každé otevření kaple (mřížová vrata by měla být pro jistotu zavřena) má hlásit místním představeným, jedna osoba („Gerichtsperson“) by tomu měla být přítomna. Dotyčný má být také přítomen při všech náboženských obřadech a procesích konaných s církevním povolením u kaple. Má také pečovat o to, aby se v okolí kaple a v její předsíni neděly žádné bezbožnosti a nepřístojnosti. Čtvrtý článek stanovil měsíční kontrolu nastřádané almužny, která má být přesně a svědomitě předána otci chudých a místnímu duchovnímu k rozdělení na místní chudé. Desátý díl z těchto peněz ovšem náleží dohlížiteli nad kaplí („Kappellenaufseher“) jako odměna za jeho úsilí, z čehož má jen – nebudou-li postačovat soukromé dary – pořizovat máslo („Schmalz“), totiž máslo ke svícení („Nachtlampe“). A konečně v bodě pátém se obec zavazuje k policejní péči, aby se u kaple nekonala nepovolená procesí ani neoprávněné náboženské obřady, vše zakázané a narušující veřejný pořádek bude odstraněno.

15. listopadu 1843 povolilo olomoucké arcibiskupství klobouckému faráři požehnaní dvou dřevěných křížů a také obnovené kaple. Dne 2. června 1844, v neděli

o svaté Trojici, byla P. Aloisem Eichlerem kaple pod myslivnou slavnostně požehnána („*benedizirt*“).² Dne 12. března 1844 dala obec plnou moc tehdejšími představenými města Františku Hornému, Tomáši Sušilovi, Josefu Fojtíkovi a Janu Kovaříkovi ve věci převzetí patronátních povinností ke kapli (s odkazem na listinu z 1. června 1843). V dispozici o financích čteme znovu připomenutí o výlohách při opravě či zkrášlení kaple, které nemají být hrazeny z obecních peněz či darovaných almužen.³

Kaple je od roku 1964 nemovitou kulturní památkou (evidenční číslo 22943/7-2111).⁴

Velmi cenný pohled na stavbu kaple, její provoz a ekonomiku poskytují účty, dochované z let 1842 až 1878, tedy za prvních 37 let.⁵

Stavba kaple

V roce 1842 se v Kloboukách konala sbírka za účelem shromáždění finančních prostředků na přestavbu, respektive novostavbu kaple. Známe dokonce jména těch, kteří peníze sbírali: Zachariáš Bureš, František Loveček a Josef Vymazal. Ještě roku 1842 bylo vydáno za vápno 19 zl. 30 kr., za šindeláky a peřáky 8 zl. 17 kr., za tisíčovku cihel 2 zl. 30 kr., za nosidla 50 kr., tesařům za práci 6 zl. 15 kr., zedníkům 53 zl. 25 kr., kováři 59 kr. a kostelníkům 30 kr. Téměř 9 zl. a 20 kr. se ušetřilo tím, že sedm dárců darovalo a přivezlo celkem 3715 cihel (1500 Jan Bureš, 1000 Pančucha, 400 František Bratmann, 400 Tomáš Sušil, 175 Tomašík, 160 Malcher a 80 Jan Fusek). Podobně vypomohlo šest dárců se šindelem, kterého darovali celkem 1330 kusů (500 Jan Sába, 450 František Bařinka, 200 Josef Bartošák, 100 František Bureš, 60 Jan Fusek a 20 František Matyáš). V darech cihel a šindelů se opakuje pouze jméno drobného dárce Jana Fuska. Další stavební výdaje se objevují ve výdajových položkách roku 1843, jednalo se již jen o finální úpravy kaple: za vápno byly zaplacený 2 zl. 56 kr., za šindeláky 45 kr., stolaři se dal 1 zl. 10 kr., jistému Vítkovi od vykřesání schodů 3 zl. 20 kr., zedníkovi 12 zl. 5 kr. a tesaři 13 kr. A nesmíme zapomenout na úředního šimla: za čtyři „štemple“ byly zaplacený 4 zl. 10 kr. Stavební výdaje v roce 1842 tak dosáhly výše 92 zl. 16 kr., v roce 1843 pak 20 zl. 29 kr., k nimž je třeba připočíst zmíněné úřední výdaje, ale také 1 zl. 25 kr. na pořízení kříže. Celkové výdaje tedy činily 118 zl. 20 kr. V roce 1844 si ale kaple vyžádala ještě 11 zl. 37 kr.: „závdanek na šlachty do Polanky“ (tj. ploché kameny) činil 3 zl. 20 kr., stolaři za dveře byly dány 3 zl., kováři za mříž 2 zl. 20 kr. a zedníkovi 1 zl. 42 kr., další potřebné úřední razítko vyšlo na 1 zl. 15 kr.; doplňme, že roku 1844 byl koupen za 25 kr. také lipový stromek, vysazený za kaplí.

V archivním materiálu o kapli čteme jako o kapli v Klobucké ulici („počet na přjem a vydání přestavěné kaple v Klobucké v roku 1842“), o kloboucké kapli (1849, přece jen to byla toho času jediná kaple nejen v Kloboukách, ale v celé farnosti), od druhé poloviny 60. let je pravidelně jmenována jako „kaple bl. Panny Marie na cestě brumovské“ (roku 1864 byla vysvěcena nová kaple svatých Cyrila a Metoděje, situovaná při silnici z Klobouk do Poteče).

Účetnictví kaple

Během roku disponoval s penězi kaple její opatrovník, který pak skládal účty klobouckému faráři. Účetní uzávěrku k 31. prosinci daného roku sestavoval a k dalšímu schválení předkládal farář.⁶ Tedy většinou: v roce 1845 tak učinil kloboucký rychtář Antonín Boženek, v roce 1846 stejný muž, titulovaný jako „burmistr“. V letech 1843,

1844 a 1847 tak nicméně učinil farář Alois Eichler, roku 1848 (Eichler zemřel v srpnu 1848) administrátor František Žák, v letech 1849–1866 farář Jakub Neděla, roku 1867 administrátor František Trávníček (Neděla zemřel v září 1867), v letech 1868–1877 farář František Žák (účetnictví přebíral k 27. květnu 1868, pod protokolem jsou podepsáni děkan Karel Molitor a kostelní hospodáři) a roku 1878 farář Antonín Přemyslovský (k 8. červenci 1878 převzal účetnictví kaple od Žáka administrátor Josef Odstrčil, Přemyslovský je převzal k 28. listopadu 1878).

Pod stále v češtině vedenými účty vidíme podpisy faráře či administrátora, pouze s výjimkou let 1845 a 1846, kdy je pod účty podepsán zástupce města Klobouky Boženek. Od roku 1853 přibíral Jakub Neděla k účtům opatrovníka kaple Kramoliše (1853–1866, s výjimkou roku 1855), v roce 1854 jsou navíc pod účty podepsáni i čtyři zástupci města: František Bratmann, starosta, Christian Gessner, „restů komisar“, Antonín Boženek, radní, a Josef Bratmann. S Františkem Žákem pak od roku 1868 přišel nový systém, který roku 1878 převzal i jeho nástupce Přemyslovský: pod účty jsou vedle faráře podepsáni dva kostelní hospodáři,⁷ od roku 1869 pak také děkan⁸ (s výjimkou roku 1877) a jako „concomisar“ jeden farář z farností děkanátu (s výjimkou roku 1877),⁹ několikrát se objevuje také podpis zástupce patrona (1869, 1870, 1875, 1876 a 1878).¹⁰

Příjmy kaple

Jak se skládaly dohromady prostředky potřebné k přestavbě, respektive nové výstavbě kaple? Ještě ze staré kaple byla k dispozici almužna ve výši 6 zl. 40 kr., za dvě staré pokácené lípy se utržilo 7 zl. 10 kr., sbírka v roce 1842 vynesla 52 zl. 14 kr.; pan děkan daroval roku 1842 5 zlatých, do kaple naházená almužna od 23. října 1842 do konce roku 1843 činila 50 zl. 53 kr. Dohromady to činilo 121 zl. 57 kr., což dobře pokrylo výše uvedené stavební a další výlohy.

Příjmy kloboucké kaple Panny Marie měly ve sledovaném období poměrně jednoduchou strukturu. V letech po výstavbě kaple se příjmy omezily především na **almužnu**. V kapli byla celoročně k dispozici pokladnice, do níž mohli lidé zvenku vhadzovat peníze. Za celé sledované období tvořila almužna 84,9 % příjmů kaple (tj. 835,36 zl., započítávám sem také almužnu ze staré kaple); tyto peníze ovšem nebyly rozdělovány mezi místní chudé, jak se praví ve „zřizovací listině“, ale sloužily jako kapitál kaple pro aktuální i budoucí výdaje. Různé příjmy, které označuji jako „jiné“, přinesly kapli ve sledovaném období 53,16 zl. (5,4 % celkových příjmů): jednalo se o již zmíněný prodej dvou lip roku 1842 a 46 zlatých přijatých roku 1868 z „chudobné kasy“, do které bylo roku 1846 vydáno 45 zlatých). **Sbírka z roku 1842** tvoří v celkových příjmech kaple za sledované období 5,3 %. Takřka zanedbatelnou roli hrály příležitostné **dary**: sem patří již uvedených 5 zl. darovaných roku 1842 panem děkanem, v letech 1847 a 1870 daroval opatrovník kaple Kramoliš nejprve 5 zl. (vlastně se jednalo o vrácenou odměnu) a později 91 kr.; v celkových příjmech kaple za sledované období znamenala tato částka 1,1 %. V zásadě můžeme konstatovat, že všechny uvedené příjmy byly – s výjimkou tržby za prodej lip – dobrovolnými příspěvky dobrodinců (oněch 46 zlatých z chudinské pokladny bylo jen zpětným dorovnáním účtů). Poslední příjmovou položku kaple pak tvořily **úroky**: kapli přinesly ve sledovaném období téměř 32 zlatých (v roce 1868 a od roku 1872 pak již každoročně), což činilo 3,2 % všech příjmů. (V případě kloboucké kaple svatých Cyrila a Metoděje se úroky staly postupem času rozho-

dujícím příjmem, tvořily v letech 1865–1901 45,3 % všech příjmů kaple.) Bohoslužby se u kaple Panny Marie zjevně nekonalý: neslyšíme o povolení bohoslužby či bohoslužeb, o mešní licenci, nemáme ani jiné signály. (Míškové peníze, vybrané při bohoslužbách u kloboucké kaple svatých Cyrila a Metoděje, tvořily téměř čtvrtinu příjmů této kaple.)

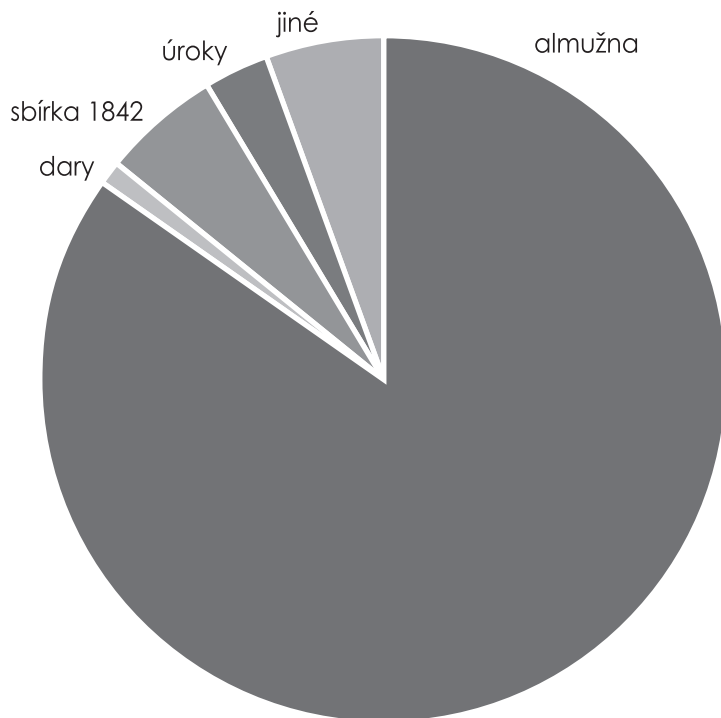
Celkové příjmy kaple činily ve sledovaných letech 983,56 zl. Podíváme-li se na graf příjmů kloboucké kaple Panny Marie, vidíme, že po efektu nové stavby zaznamenává své vrcholy ještě v letech 1856 (toho roku byla kaple nově pokryta šindelem), 1868 (vrácení peněz z chudinské kasy) a 1875 (?). Většinou se roční příjmy pohybovaly mezi deseti až třiceti zlatými, vyšší byly jen v jedenácti případech (1842–1845, 1854, 1856, 1868 a 1875–1878), nižší jen roku 1867 (9,18 zl.).

Tabulka č. 1

Struktura příjmů kaple Panny Marie v letech 1842–1878

příjem	zl.	%
almužna	835,36	84,9
dary	10,91	1,1
sbírka 1842	52,23	5,3
úroky	31,9	3,2
jiné	53,16	5,4
celkem	983,56	99,9

Graf č. 1

Výdaje kaple

Výdajové položky účetnictví kaple¹¹ mají ve srovnání s příjmovými poněkud pestřejší podobu. Největší část tvořily **výdaje stavební**. Vedle již podrobněji uvedených výdajů na novostavbu a zařízení kaple bylo roku 1848 vydáno 11 zl. 28 kr. na pořízení okapu a za kovářskou a zednickou práci. Roku 1853 byl vydán jeden zlatý za panty. Sumu 70 zl. 45 kr. si vyžádalo roku **1856** nové pokrytí kaple šindelem (1000 šindelů vyšlo na 34 zl. 30 kr., zbytek pohltily hřebíky a tesařská a nádenická práce). Pozornosti hodné je, že již roku **1860** byla kaple pokryta „šifrem“, tedy břidlicí, a to nákladem 40 zl. 80 kr.! Nová šindelová krytina po třinácti letech? Budiž. Ale po dalších čtyřech? Požár? Nebo byla břidlice položena na šindel?

V roce 1873 pak byly pořízeny nové dveře (10 zl.), roku 1874 mříž ke dveřím (2 zl.) a roku 1877 železné mříže na dveře (9 zl.): lze jistě říci, že se jednalo o opravu, zlepšení a zvýšení zabezpečení peněz vhažovaných jako almužna do kaple. Úhrnem tvořily stavební výdaje ve sledovaném období 38,2 % všech výdajů (tj. téměř 270 zl.). Všimněme si, že i přes existující písemný závazek obce byla i nová zastřešení kaple hrazena z prostředků kaple. I takto drobné sakrální objekty byly ekonomicky takřka samostatné.

Druhou největší výdajovou položkou bylo **máslo** (v účtech nefiguruje jen k roku 1871), za které se ve sledovaných letech zaplatilo téměř 180 zl., což činí 25,5 % všech výdajů. Pravidelná vydání pak byla spojena s **lícením** kaple, tedy takřka každoročními výdaji za vápno a zednickou práci (1844, 1848–1856, 1858, 1861, 1863, 1865, 1866 a 1872–1878); celkově se jedná o téměř 60 zl., tj. 8,3 % všech výdajů. Dalšími poměrně opakovanými výdaji byly peníze za **pentle a květinovou výzdobu** (téměř 23 zl., tj. 3,3 % všech výdajů, tyto výdaje jsou z let 1845, 1848–1855 a 1858) a za **svíčky** (téměř 14 zl., tj. 2 % všech výdajů, nakupovány byly v letech 1848, 1855, 1857, 1865, 1869 a 1876). Za **inventář** kaple bylo vydáno téměř 25 zl., což činí 3,5 % všech výdajů: jednalo se o kříž (1843, umístěn nad štítem na hřebeni kaple), roucho a dva svícny (úhrnem za 6 zl. 6 kr.), zámek (3 zl.) a řetízky k zavěšení obrazu (vše k roku 1845), obrazy (1847, 6 zl. 30 kr.), plátno a dva „pohárky“ (1850, 36 a 20 kr.), roucho (1854, 3 zl. 9 kr.), zámek (1865, 70 kr.) a 12 skleněných lamp a dva skleněné svícny (1871, 2 zl. 60 kr.). Tyto výdaje nám dobře umožňují představit si výzdobu interiéru kaple: stůl překrytý rouchem, na něm socha Matky Boží, která sem byla přenesena z původní kaple (je zmiňována ve „zřizovací listině“),¹² po stranách dva svícny, na stěně zavěšené dva obrazy. (Jak bylo využíváno těch 12 skleněných lamp?)

Do položky „**jiné**“ – celkem se jedná o téměř 135 zl., což činí 19,2 % všech výdajů – jsem zařadil úřední a kancelářské výdaje („štemple“, roku 1872 3 kr. za „3 archy papíru na knížku denníka“), peníze za lipový stromek (1844, 25 kr.), zákopu (1845, 24 kr.), za nákup dlužních listin (roku 1866 se jednalo o 46 zl., v roce 1871 o 80 zl.), za kamenný prach (1873, 1 zl.) a revize (1875–1878, revize účtů za uplynulý kalendářní rok, celkem 1 zl. 58 kr.). Z pohledu budoucnosti byl zvláště výhodný nákup dlužních listin. K 20. lednu 1866 bylo „na zakoupení listiny dlužní zemské zdejšímu fondu chudých“ vzato 46 zl. (5,5 % úrok, v tomto případě to ale pro kapli znamenalo příjem jen v roce 1868); k 19. lednu 1871 pak byla zakoupena dlužní listina od Josefa Sušila čp. 47 na kapitál 80 zl. (a 13. února 1871 také pojištěna, úrok činil 5 %, v letech 1877 a 1878 pak 6 %).¹³

Celkové výdaje kaple činily ve sledovaných letech 785,67 zl. (V níže uvedené tabulce a grafu absentuje 83,88 zl., tj. 10,7 % z celku, což jsou peníze úhrnem vydané v letech 1846 (toho roku činily výdaje 70 zl. 20 kr.), 1859, 1867, 1868 a 1870, v nichž nelze jednoznačně rozložit jednotlivá vydání do dílčích položek.)

Pohled na graf výdajů kloboucké kaple Panny Marie ukazuje v období po dostavbě kaple další vrcholy v letech 1856 (nová šindelová krytina), 1860 (nová břidlicová krytina), 1866 a 1871 (nákupy dlužních listin); výdaje se většinou pohybovaly v řádu do deseti či dvaceti zlatých, sumu 20 zlatých přesáhly výdaje jen desetkrát (1842, 1843, 1845–1847, 1856, 1860, 1866, 1871 a 1873).

Tabulka č. 2

Struktura výdajů kaple Panny Marie v letech 1842–1878

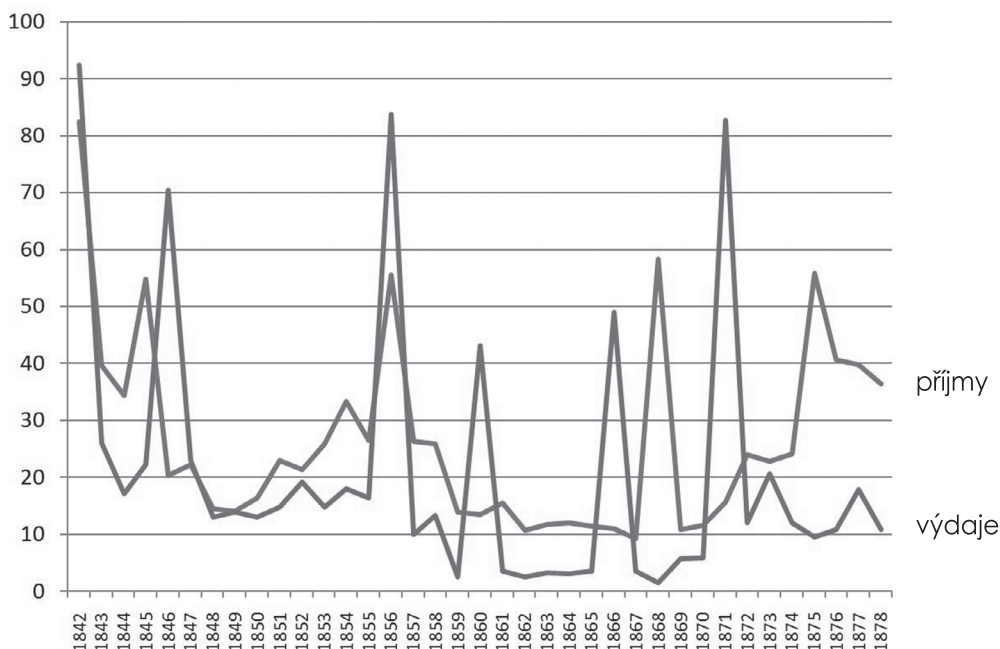
výdaj	zl.	%
stavební výdaje	268,13	38,2
líčení kaple (vápno, zedník)	58,32	8,3
svíčky	13,92	2
pentle a květinová výzdoba	22,97	3,3
máslo	178,7	25,5
inventář	24,9	3,5
jiné	134,85	19,2
celkem	701,79	100

Graf č. 2

Graf č. 3

Příjmy a výdaje kaple Panny Marie v letech 1842–1878

Opatrovník kaple

Opatrovníkem či hospodářem kaple, jehož povinnosti a kompetence rámcově vymezila již připomenutá „zřizovací listina“, byl více než čtvrt století soukeník Josef Kramoliš.¹⁴ Z prvních let dokonce víme, jak často (a kdy) Kramoliš vybíral z kaple almužnu: od 23. října 1842 do 26. dubna 1845 byla almužna vybírána nikoli měsíčně, jak o tom hovoří „zřizovací listina“, ale takřka každý týden (roku 1843 47x, 1844 48x, v prvních čtyřech měsících roku 1845 13x);¹⁵ každý týden Kramoliš sebranou sumu pečlivě zapisoval.¹⁶ Kramoliš také vedl pokladnu kaple: hospodařil s „kapelními penězi“ (čteme například, že k 31. prosinci 1845 jistá částka „ostane za Kramolišem“ nebo že k 31. prosinci 1850 „tyto peníze nacházejí se v rukách Kramoliše“),¹⁷ vyplácel a evidoval výdaje, „výkaz“ (či „denník“) pak předkládal panu faráři, případně širšímu kolegiu. Po vyúčtování si nicméně u sebe ponechával jen menší částku peněz, většina hotovosti byla uložena v kostelní pokladně (k roku 1857 čteme, že hotovost je uložena „v zvláštním obalu v kostelní kase klobucké“). Z účtů vidíme, že si Kramoliš neponechával 10 % z almužny, z níž by pak případně nakupoval máslo, pokud by nestačily dary, jak je psáno ve „zřizovací listině“ kaple. Když Kramoliš dostal roku 1846 odměnu ve výši 5 zl., vrátil ji roku 1847 jako dar. Péči o kapli zjevně bral jako čestný úkol. (Za opatrování klobucké kaple svatých Cyrila a Metoděje, slavnostně vysvěcené v červenci 1864, požadoval František Fusek již v únoru 1866 po obci odměnu; v březnu 1867 mu obecní výbor odměnu přiznal: ročně činila 4 zl., navíc byla Fuskovi dána v užívání jedna obecní role.)

Kaple Panny Marie byla postavena v letech 1842–1843 při silnici z Valašských Klobouk do Brumova nedaleko místa, kde stávala zrušená starší (a menší) kaple, požehnaná byla 2. června 1844. Účty z let 1842 až 1878 umožnily poznat nejen náklady na stavbu kaple i způsob jejich krytí, ale také fungování kaple za téměř čtyři desetiletí. Kaple byla ekonomicky poměrně samostatným objektem. Její příjmy tvořila po dostavbě především almužna, jejíž výše vystačila nejen na pokrytí potřebných pravidelných výdajů (líčení kaple, máslo ke svícení, svíčky a výzdoba), ale i na doplnění inventáře a dokonce také na opravy, včetně například nové krytiny, třebaže právě k tomuto druhu oprav byla zavázána obec. Pozornosti hodná je skutečnost, že praxe se od ustanovení „zřizovací listiny“ odkláněla ve více případech.

Valašské Klobouky, kaple Panny Marie, 2013. Foto P. Odehnal. |

Poznámky:

- ¹ Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Zlín (dále jen SOkA Zlín), fond Archiv města Valašské Klobouky (AMVK), inv. č. 215. 18. srpna 1843 zaslal brumovský vrchní úřad listinu k přezkoumání krajskému úřadu: průvodní dopis in SOkA Zlín, fond Farní úřad Valašské Klobouky (FÚVK), inv. č. 10.
- ² FÚVK, inv. č. 106.
- ³ AMVK, inv. č. 215. Brumovský vrchní úřad píše v září 1844 o obnově silniční kaple („die Erhaltung der klobouker Strassenkapelle“). Tamtéž.
- ⁴ Ke kapli viz Odehnal, Petr: Kaple svaté Heleny, svaté Anny, nebo Panny Marie? In: Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 13, 2012, s. 28–31. K problematice kaplí srovnej také týž: Hložecká kaple před rokem 1888. In: Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 14, 2013, s. 69; týž: Kaple svatých Cyrila a Metoděje v Poteči. In: Ingredere hospes 8, 2015, s. 32–51 a 140–142.
- ⁵ FÚVK, inv. č. 5.
- ⁶ Do roku 1858 jsou účty vedeny ve vídeňském čísle (vídeňské měně, W. W.), poté v rakouském čísle. Roku 1859 byla uzávěrka sestavena k 27. prosinci, 1860 k 20. prosinci a 1864 k 27. prosinci.
- ⁷ Klobouckými kostelními hospodáři byli: [1868]–1869 František Bratmann a František Hladký, 1870–1872 Karel Bureš (první hospodář) a Karel Tomášek (druhý hospodář), 1873–1894 Karel Bureš (první hospodář) a Jan Bureš (druhý hospodář), od roku 1878 nebylo rozlišováno pořadí hospodářů, 1895–[1901] Jan Bureš a František Bureš.
- ⁸ V letech 1869 až 1872 to byl brumovský farář Karel Molitor, v letech 1873–1876 čteme podpis Františka Knappa, faráře, děkana a arcikněze v Uherském Brodě, roku 1878 pak Eduard Lazenský, farář ve Vlachovicích.
- ⁹ Roku 1869 Alois Píffl (Lidečko), 1870 Josef Bocian (Vlachovice), 1871 Tomáš Christ (Francova Lhota), 1872–1874 František Trávníček (Lidečko) a v letech 1875, 1876 a 1878 Dominik Velšar (Brumov).
- ¹⁰ V letech 1869 a 1870 Jindřich Přerovský, v letech 1875, 1876 a 1878 pak Emil Parál, v obou případech správci brumovského velkostatku.
- ¹¹ V letech 1846 (z celkově vydané sumy 70 zl. 20 kr. bylo dáno 45 zl. do chudinské pokladny a 5 zl. jako odměna opatrovníkovi kaple), 1859 (celkové výdaje činily 2 zl. 50 kr.), 1867 (celkové výdaje činily 3 zl. 60 kr.), 1868 (celkové výdaje činily 1 zl. 55 kr.) a 1870 (celkové výdaje činily 5 zl. 90 kr.) nelze jednoznačně rozložit jednotlivá vydání do dílčích položek.
- ¹² V roce 1885 byla z nákladu jistého dobrodince pořízena místo již sešlé sochy nová socha Bolesné Panny Marie. Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupská konzistoř Olomouc, G 1, kart. 4934.
- ¹³ Z peněz kloboucké cyrilometodějské kaple bylo roku 1866 půjčeno ústavu chudých na zakoupení státní obligace 58 zl. Pravidelného úročení později výhodně užívala právě cyrilometodějská kaple, a to když byl roku 1882 za 412 zl. 25 kr. koupen státní úpis, byť „jen“ s úrokem 4,2 %. Odehnal, Petr: Kaple svatých Cyrila a Metoděje v Poteči, s. 39.
- ¹⁴ Josef Kramoliš, čp. 263, zemřel 8. července 1871 ve věku 84 let. Moravský zemský archiv v Brně, fond E 67 Sbíрка matrik, inv. č. 4867. Jako hospodář kaple je jmenován ještě za rok 1870. Roku 1871 je Kramolišův nástupce jmenován jako Bureš, více bohužel nevíme.
- ¹⁵ Nejčastěji Kramoliš vybíral almužnu v neděli, a to ve 37 % případů; pondělní datum je ve výkazech zapsáno v 16,7 % případů, úterý 12 %, středa 10,2 %, čtvrtek 3,7 %, pátek 5,6 % a sobota 14,8 %.
- ¹⁶ „Od 1. ho ledna až do 31. ho prosince 1850 se dle vzlaštíní knížky přijalo (...)“.
- ¹⁷ K 31. prosinci roku 1855 zůstávalo u Kramoliše 6,25 zl. hotovosti, které se již dále v účetnictví – ani jako aktivum ani jako výdaj – neobjevují.